

Direnif: kriz ve örgütlenme

Nurettin Abacıoğlu

nuriabaci@gmail.com, 15.8.13

<http://haber.sol.org.tr/yazarlar/nurettin-abacioglu/direnis-kriz-ve-orgutlenme-78071>

Hani hep korkuyorlar diyoruz ya...

Bu bir fantezi değil; içimizden öyle olmasını istediğimiz bir durumdan falan da bahsetmiyorum... Olgu ve Türkiye'nin açılmakta olan siyasi penceresinde ki yeni olanaklar ve alametler bunu bize gösteriyor.

Öyleyse ne demeliyiz; bir defa daha, işte bunlar gerçekten korkuyor...

Neden mi? Eskaza, kalıcı biçimde siyaseten örgütlenilmesinden...

O nedenle her türlü örgütlenme sayılabilecek ögeyi yeni baştan tanımlıyorlar ve yasaklamak için icatlar geliştiriyorlar... Adı hukuk olamayacak bütün uygulamaları, en olağan bir biçimde bu nedenle yürürlüğe sokuyorlar. Göz korkutmak, vazgeçirtmek için çaba harcıyorlar...

Direnifin oluşu, gelişimi falan ilk başta hakkında doğru kestirim yapabildikleri bir olgu değildi. Olur, biter; gelir, geçer sandılar ve fakat hem ahalinin neden ayağa kalktığını önceleri anlamlandırmazken, o kendiliğinden de olsa, bir araya geliverifin biçim ve sürekliliğinin boyutunu keşfettiklerinde adeta paniğe kapıldılar.

Ama nafile; işte süper kupa maçı. Direnif günlerine kadar, ezeli rekabeti çoktan ezeli düşmanlığa evriltmiş iki takım taraftarı, Haziran Direnifi öncesi olsa, birbirini boğazlayacak tavırlarından ve düşmanlıklarından çoktan vazgeçmiş bir şekilde, maç sonrası ve maçın sonucundan bağımsız kol kola girmiş, kendi formalarıyla yürüyor. Sırtlarına geçirdikleri renkler farklı ve fakat yürekleri çoktan ortaklaşmada... Hançerelerinden ortak bir geleceğin umudunu haykırarak beraberce yürüyorlar; **"her yer direnif, her yer Taksim"**...

İnsanlar korkuyordu ve ama, ve şimdi artık korkmuyor. Gazı, tozu, bombası ve polisin her türlü kaba zorbası, halkın kararlılığına sökmedi. Ne ettilerse, ne yaptılarsa o duruştaki direnci ve halkın korkusuzluk iradesini kıramadılar, kıramayacaklarını anladılar... Ama anladıklarının en önemli boyutu, bunun kalıcı olması durumunda, kendilerinin gidici olduğunu, nefeslerini tutarak keşfettiler...

Örgütlenmek üzerine yeni değerlendirmeler kuşkusuz yapılacak. Bir defa bu direnifin örgütlenme yöntemi bildik, tanıdık yöntemlerden, hiyerarşik yapılanmalardan falan çok farklıydı...

Örgüt diye ne anlarız; en az üç kişilik bir "çokluk", aralarında hiyerarşik bir ilişki ve çıkar birliği. Bu seferkinin, bunlarla benzeşmekten çok, farklılaşan ne denli ve çeşitli özelliği var. Bir defa hiyerarşik bir ilişkiden ziyade, bağımsız öznelerin kendiliğinden bir araya geliş ve paylaşımcılığı söz konusu. Sözünü ettiğim araç, sosyal medya paylaşımı. Buna uzmanları "ađ paylaşımı" falan diyor. Nedir bu paylaşım

biçimi? Bir defa iletişim teknolojilerinin bütün araç ve gerecini içeriyor. Bilgisayarı, akıllı telefonu ve bilcümle bu ve bunlara benzer makina aksamını ve onlarda çalışan programları içeriyor. Kuşkusuz hepsinin rahlesine oturan insan ve bunları kullanma becerisi isteyen bir okuryazarlık işin asal dinamosu.

Burada insanlar, anlaşıldığı kadarıyla üç biçimde örgütleniyorlar. Bu örgütlenme işine geçmeden önce, unutmadan şunu bir saptamak gerek: Etrafında örgütlenilenin ya da paylaşılanın nesnesi, “enformasyon” yani malûmat veya bilgi parçasıdır. Yani insanlar örgütlenmenin dilini kullanıyorlar ve malûmat öznesi etrafında bir araya geliyorlar. Bu işin ilk parçası “paylaşım” ile gerçekleştiriliyor. Esnek, kendiliğindenci ve bağımsız. Çiçek, böcek resimlerinden, özlü sözlere ve kişinin beğenisiyle uygun bağımsız her türlü enformasyonun işin içinde olduğu kuralsız bir süreç. O makinalar ve üstünde çalıştırılan herhangi bir programla koyverip, gidiyorsun ve ötesine karışmıyorsun. Öbür uçtaki muhatabı ise, belirsiz bir odak. Bu paylaşımında birbirine erişen her sanallık, bu paylaşımı beğeniyor mu, istiyor mu; bu kimsenin umurunda bile değil. Yani işte, biraz “ben yaptım ve oldu mantığı”; “beğenmeyen yan cebine koymasın” özgürlüğü işin mahreci olarak cereyan ediyor. “Paylaşım” sürecinin enformasyon dilinde karşılığı ise sürece adını veriyor. Bunu “paylaşımlı farkındalık” olarak adlandırıyorlar.

Sonraki basamak ise, daha sıçramacı ve ölçek düzeninde kuralcı. Buna uzmanları “işbirliği” aşaması diyor. Bu defa paylaşımının paylaşımına, paylaşımdan bir yanıt verilirse, bu basamak yapılanmaya başlıyor. Beğenme butonuna konan bir im; yorumlar silsilesi ve bunun siteler bağlamında “kendine grup” oluşturma biçim ve düzenlemeleri işin içerisine giriyor. Örnek mi istersiniz. O denli çok ki. Sayfayı veya siteyi kurmaya kalkan kendi logosunu, mottosunu, kimlik tanımlamasını ve kurallarını ortama asıyor. Sonra yakın bildiklerini, ilgi duyanlarını, hem beğenmeye ve hem de katılmaya davet ediyor. Birden, bir kitle yumağı ve birbirini tanıyan ve tanımayanlardan oluşan bir taraftarlık olgusu teşekkül ediveriyor. Kuşkusuz hem sızmalara ve hem de likidasyona (tasfiye, ayıklama, temizleme) son derece açık bir ortam. Yazanları, çizenleri “paylaşım” düzeyinde görece bağımsızlıklarını korurken; arka plandaki ateşli tartışma, yandaşlık ve karşıtlıklar, hem katılımları ve hem de siteden ayrılmaları, son derece gevşek bağlarla olanaklı kılıyor. İşte malûmatın bir imeceyle üretilerek ortaklaştırıldığı ve fakat bu ortaklaşmanın çok sancılı, tartışmalı olduğu bir dönemi tanımlamış oluyoruz. Genelde ortak bilgi üretiminin yapılarak, aktarımında bulunulan sayfaların ardında, hep bu süreçler yatıyor. Günümüzde en özgün örneğini de onlarca dilde yayım yapan “Wikipedi” sayfaları içeriyor. Bunu da uzmanları, enformasyon dilinde “paylaşımlı yaratım” olarak adlandırıyor.

Son basamağa gelince; bunun adına “kollektif eylem” deniliyor. Yani en karmaşık süreç ve yine uzmanları, bu örgütlenme sürecini, kullanıcı ya da paylaşımının iradesinin, grubun iradesine katıldığı ve ortak sorumluluğun paylaşıldığı bir süreç olarak tanımlıyorlar. Zayıflıkları, zâafları çok olan ve görece esnek bir süreç daha. Ancak, ilk iki basamağa oranla çok daha kalıcı ve sonrasında ete, kemiğe bürünmesi olanaklı olan bir süreç. Kollektif eylem grubunun gücü de, ortaklaştıkları kenetleyici kültürün çapı ve sağlamlığı ile doğru orantılı.

Lâfı uzatmadan burada keseyim. Haziran direnişi, kendisini kitlesellik anlamında ve meydanlardaki dışa vurum ötesinde, çap genişleten bir bağlama oturttuysa, işte bu yeni örgütlenme modeli üzerinden kendi taşıyıcılığını yaptı. Kollektif eylemin literatür diline göre “flash mob-birden oluşan

güruh" [Wikipedi şöyle tanımlıyor: Flash mob ya da flashmob, birbirini tanımayan bir grup insanın internet üzerinden, e-posta veya sosyal ağlar vasıtasıyla daha önceden belirlenen yer ve zamanda, yine önceden kararlaştırılan, amacı genelde eğlence olan bir eylemi gerçekleştirdikten sonra dağılmaları esasına dayanan bir sosyal aktivitedir.] özelliği ve onun nesnel kitle gövdesi hem meydanın ve yürüyüş kolunun içinde yansıma buldu ve hem de, o ortamın bizatihî sanal ve hatta önemle, "mizahi" kuruculuğunun üstünden yol yürüdü.

Ülke çapında şehir meydanlarına yürüyüş; akşamları kollektif park buluşmaları; cenaze katılımları ve belki de en çarpıcı örneklerden birisi olan "duran adam" eylemi "flashmob" örgütlenme ağının en özgün örnekleri arasında yer aldı.

Tamam da, bu yazdıklarımı postmodernist bir örgütlenme güzellemesi olarak kavramamak gerek. İşte Haziran direnişi, hem kendiliğindenci karakterini biraz bu yeni örgütlenme anlayışlarından alıyor ve hem de işi siyasallaştıracak bir akla ve kollektiviteye dünden daha fazla gereksinim duyuyor.

Başlıkta kriz dedik. Bu AKP'nin hegemonya krizini ve sarsılan siyasal meşruyetini yeniden tesis etme çabalarının azamileştiği bir dönemi tanımlamaktadır. AKP, siyaseten direnişin örgütlenme biçiminden giderek daha korkar ve çekinir bir aşamaya evrilmiştir. Şimdi ve hemen siyaseten Kürtlerle yeni birlik ve dayanışma arayışları ve bunu zaman ve mekâna yayma çabaları bundandır. Diğer yandan, bir iktidar bloğu olarak ortaklaşa paylaşım içinde oldukları tüm İslami kesimlerle sanki yaralanmış gibi görünen bir süreç yaşamaktalarsa da, yeniden konsolidasyonun çarelerini araştırdıkları su götürmez başka bir gerçektir. Kendi kaoslarından çıkış için debelenmelerini ve gündeme yeni dayatmalarını, bunu da halk kesimlerinin ve solun üzerine çevirme çabalarını böyle okumak yanlış sayılmamalıdır.

Örgüt kavramını izafe edecek her türlü toplama, AKP'nin saldırganlığı bundandır. Tribünleri ve taraftar gruplarını hiza ve istikamete çekme gayreti bu korkuya dayanmaktadır. Örnekleri bu bağlam üzerinden daha da çoğaltmak mümkündür.

An olarak yeni bir sayfa eşiğindeyiz. Haziran direnişini yeni bir siyasi veçheye taşıyacak bir dönemin bütün sıcak temel taşları ortada durmaktadır. Direniş; siyasi bir dönüşüme tahvil olmayacak sokak eylemleri çağrısı ile, kendini taşıyıcılığını aynı düzlemde yeniden üretebilecek bir vasatta görünmemektedir. "Hükümet istifa" siyasi talebini, gerçekliğe dönüştürecek bir siyasi cephe kurulumu ve bunun önderliğini paylaşacak asgari programatik bir düzenleme, bu sürecin içinden çıkmak ve Türkiye'nin kaderine aydınlanmacılık ve toplumsal kurtuluşçuluk üzerinden damga vurmak gerekmektedir. Örgütlenme ve siyaseten öncülük ancak böyle sağlanabilecek durumdadır.

Sol-sosyalist özneler ve siyasal temsilcileri, şimdiye değin yukarıda tanımlanan örgütlenme üzerinden "başta siyaset" görünümü sergilemeden ve fakat sokağın sola ve yeni bir düzen arayışına hem eylemlilik ve hem de kuramsallaştırma bağlamında çizgi ve şekil vermişlerdir. Sol algısı, toplumsal akılda yeniden meşrulaşma ve kendini yeni umut olarak var etme şansını bunca atalet yılından sonra tekrar yakalayabilmiştir; yaratabilmiştir. Yani Haziran direnişi solculuşmuştur. Şimdi doğru örgütlenme ile bunu yaşama taşıma fırsatı, heder edilmeden gerçekleştirilmek durumundadır.